

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

20 de Seruitutibus aliis rusticorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

1. *Ateius*, l. 4. §. *fin. cum 12. legib. sequentib. de aqua plu. l. 1. §. 2. & l. supra iter*, §. *officium, eodem titul.* Sed & si is qui opus fecit, potentiori alienet prædium, agi & cum eo potest intra annum uilem, quod ui aut clam: si annus præterierit, de dolo iudicium dandum, d. l. *Ateius*, §. *Julianus*, & l. *post uenditionem*, 16. *cod. titul.*

11. ¶ Opus quoque per quod nocet aqua pluuia considerandum quale sit, ueluti si agri colendi causa quis in suo prædio superiori sulcos fecerit aratro: non competit enim pro his hæc actio, si modo recti sunt, id est, qui in vnam tendant partem, si aliter ferere non possunt, nisi sulcos aquarios faceret: contra, si sine iis posset, & si sulcos aquarios, quos Græci *ὀπάριον* vocant, uel sulcos transuersos aquarios, per quos in agrum vicini aqua deflueret, fecerit, l. 1. §. *de eo opere*, §. *sed est quis*, & §. *item Sabinus*, & l. *vicinus*, 2. §. *de aqua plu. l. 1.* Placuit quoque quæ frugum, fructuum percipiendorum causa fiunt, extra hanc causam esse, d. l. 1. §. *Labeo*.

12. ¶ Item per licere fossas facere agrorum suorum siccandorum causa, fundi colendi, non tamen deriuandæ aquæ gratia, d. l. 1. §. *sed & fossam*. Ex quibus si aquam pluuiam nocere posse appareat arbitro, is cogere potest eas explere, & nisi iustus faceret condemnare, quamuis antequam iudicaret, aqua per fossas nunquam fluxisset, d. l. *vicinus*, 2. §. quia & hæc actio ad damna futura pertinet, l. *supra iter*, §. *officium*, & l. *Ateius*, §. *penult. l. 1. §. 2. de aqua plu. arcend.* Verum tamē si aggeres, qui aquam fluere faciunt in vicini prædium, quæ in uacatione uel uitio soli subsidentis uiam aquæ pluuiali nocenti aperuerint, non tenetur dominus prædii de damno aliqua actione, l. *Ateius*, 14. *eodem titul.* si nihil ipse manu fecit quo minus agger superesset. Et ita tantum præstare patientiam cogitur, ut is qui læditur vicinus, aggerem uel opus aquam auertens, glare iniecta repletum vi fluminis, uel limo, uel deietum reficiat, l. 2. §. 1. & §. *item Varus*, & apud *Namusam*, & l. *supra iter*, 11. §. *final. de aqua plu.* Si tamen sit fossa antiqua, cuius in titi memoria non exstat, si inferior vicinus non purget, unde ex restagnatione noceatur vicino, cum inferiori aquæ pluuia actione ager, uel ut purget, uel patiatur in pristinum statum, eum qui nocet eam reducere. Potest & qui in confinio est agere aquæ pluuia arcenda, l. 2. §. 4. *ud Labeonem*, & §. *præterea*, & §. *apud Alphenum, de aqua plu.*

13. ¶ Notabile est in hac seruitute recipiendi aquam fossa uel continendi in fundo suo, ut is, cuius fundus debet seruitutem, non teneatur, nisi dictum sit nominatim, fossas purgare, uel aggeres facere, uel munire, sed solum cogatur pati dominum prædii cui debetur seruitus, ut reficiat uel noua faciat, l. 1. §. *final. de aqua pluuia*, exemplo aliarum seruitutum, l. *quoties*, §. *seruitutum, de seruitut. p. l. §. si forte*, §. *etiam, si serui. vind.* excepta seruitute oneris ferendi, l. *eam debere columnam, de seruit. urban. præd.* Si tamen ex alio fossa pinguedo quadam ex purgatione erui potest, certe potest dominus prædii feruentis, uel agere ut vicinus purget, uel purgare sinat, l. 2. §. *apud Labeonem, de aqua pluuia. Cap. coll. l. 2. de seruitut. rustic. cap. 6. numer. 73.* Si tamen qui debet lædat opus feruentis, alio opere tenetur propriis expensis restituere in pristinum statum, l. *in summa*, §. *item Labeo, de aqua plu.* Et *Paul. Castr. in l. 1. §. §. si vicinus, eod. tit.*

De Seruitute rustica appul'us pecoris ad aquam. Cap. 18.

1. Seruitus pecoris appul'us ad aquam quid.
2. Seruitus appul'us pecoris, quando realis, & quando personalis.
3. Pecora appellatione in hac seruitute que animalia ueniunt, & quid aliud.
4. Modus & numerus pecoris decretus inspicitur in hac seruitute.

1. Pecoris per ad aquam appul'us, inter seruitutes prædiales rusticæ ponitur, l. 1. §. *penult. de seruitut. rustic. §. in inter rusticorum, de seruitut.* quæ nihil aliud est, quam ius appellendi seu ducendi pecudes ad aquas vicini. Hæc seruitus realis est, quando prædium unde pecus appellitur, pascuale est, & fructum ex pecudibus dominus accipit: aliter & ius aliud personale esse potest cum persona cui conceditur extinguitur, l. *pecoris, de seruitut. rustic. l. 1. §. quidam libertis, de aum. legat.* Porro hic confidero tantum prædium cui conceditur seruitus, quod pascionibus deputatum est, qualia sunt macra loca, prout innuere uidetur *M. Varro* ad *Nigrum Turanum* scribens, in princ. 2. *de re rust. ca. T. bi*, inquit. *Niger Turani, noster liber scilicet dicitur de re pecuaria, qui uerbemeter delectaris pecore, pro: ter ea quod se emittentem, in campos macros ad mercatum adducunt crebro pedes, quo facilius*

seruitibus multa postcentibus ministras, &c. Quemadmodum & est iuris genus, in quo nec pecora, nec aues haberi possunt, *Col. lib. 2. de re rustica. cap. 15.* Ita & aliud est, in quo nihil aliud quam armenta uel ouilia sunt, oblocorum infugiferam naturam, obque crebros montes & syluas, & non aliter ex saltu fructus percipi possit, nisi per greges, *Paulus in l. de grege ouum, 9. de fund. instrum. lib. 33. P. titul. 7.* Profunt & agris sterilibus pecoris sterco rationes & caules, §. *sed & pecorum, de usu & habit.* ut ita uideantur fundi esse, quia & agri fructus in pecore etiam consistere dicitur, in l. *pecoris, 4. de seruitut. rustic.* Et *Ulpianus in l. instrum. ta, 8. cod. instrum. ta* fundi existimauit, quæ fructus quærendi, cogendi, & conseruandi gratia parata sunt, inter cetera & boues domitos, & pecora stercoandi causa parata: etsi fundus saltus, pascionisque habeat greges pecorum, pastores, saltuarios, ¶ *Pecoris* appellatione continentur oues, boues, capræ, equi, muli, asini, aliæque quadrupedes, ut sues, elephanti, cameli: exceptis canibus, uis, leonibus, pantheris, *Cuius l. 2. ad legem Aquiliam, l. adiles aium, 38. §. inuentorum, de adilit. ed. lib. 21. P. titul. 1. §. in pecorum, de rerum diuision. l. inuentis, & l. seruis legatis, §. pecoribus, de legat. 3.* Proinde in hac seruitute appellendi pecoris, animalia omnia quæ pecoris nomine ueniunt, continentur. Sed & canes pastorales, sine quibus greges conseruari non possunt, ut & ipse pastor, tanquam accessoria necessaria, arg. l. *quasi sum, 12. §. si in agro uenationis sint, de fund. instrum. P.*

¶ Atque in hac seruitute consideramus quoque modum impositum, ut, si numerus certus est pecudum adiectus, quæ appellendi debeant, plures non liceat appellere: & si plures appellentur, liceat non quidem uniuersum gregem, sed ultra numerum appositas repellere, l. 1. §. *Trebatius*, & §. *Marcellus, de aqua quotidiana, & asti. lib. 43. P. titul. 19.*

De seruitute rustica iuris pascendi. Cap. 19.

1. Seruitus pecoris pascendi, rustica.
2. Sine iura pascendi non licet in aliena pecum immittere, & si fiat, qua remedia.
3. Pascua quid.
4. In pascuis consideranda, & alia remedia.

Seruitus per alia rusticorum prædiorum pecoris pascendi, l. 1. §. 1. *penult. & l. pecoris, de seruitut. rustic. §. prædiorum, de seruitut. ius, §. 1. de seruitut. l. 1. §. final. de rerum diuision. l. hac autem iura, de seruitut. rustic. prædior.* licet pascendi in alieno prædio, non in suo seruitus, l. *ut si uti si usufructus petat, uilitatis meæ causa*, uel licet uel per pascua mea conseruem, uel ut stercoatione pecoris pinguis prædium meum reddam. ¶ Circa per seruitutis, in aliena non licet pecus pascendi causa immittere, prohibente lege duode. im tabularum, quæ est de pascu pecoris, l. *qui seruandorum, 15. §. final. de præscript. verb. lib. 19. P. titul. 5.* prohibet & lex Aquilia, l. *Quantus* *Marius, ad legem Aquiliam.* Sunt & alia actiones prodite, pro relaxiendō damno, si quis aliena depasci fecerit: ut si alienos fructus in suum prædium decedentes immisso pecore depasciat, in factum ager, d. l. §. *final. l. qui seruandorum si dolo malo autem id ipsum faceret, ad exhibendum, l. Iulianus, 9. §. glans, ad exhibendum, lib. 10. Cod. titul. 4.* uel si in alieno aliena iniuria matura depascitur, datur actio uilis legis Aquiliae, id est, non ex uerbis, sed ex sententia legis Aquiliae, l. *final. de l. Aquil. lib. 4. §. titul. 35.* hic propria tractatio pascuorum. ¶ Pascua namque dicuntur, ubi animalia pasci solent sic que saltus sylua pascua, d. l. *glans, §. final. de uerbis significat. l. si diuortio, §. plane, solut. matrimon. 1. & 101. titul. de pasc. publ. uel priua. lib. 11. C.* Sunt & huiusmodi prata uel campi pascua, & dumeta, loca uidelicet dumis seu uepibus & sentis oblitata, ut *Virgilius,*

Trecentum mues tondent dumeta iuu. nci.

¶ In hac seruitute & cetera quæ in aliis consideranda, ut modus concessionis, pacta non nimium no. eat, & sic de similibus. Et num sit uniuersitati habitantium debita, ut in *l. c. l. 20. §. plures, si serui. vind.* uel quibusdam tantum priuatis. Aliaque pleraque quæ notabilia & quotidiana sunt, de quibus tractati abunde, dum de publicis rebus ago, *supra lib. 3. c. 15. c. de bonis patrimonialibus principis & pascuis.* Quæ hic non transcribam.

De Seruitutibus aliis rusticorum. Cap. 20.

1. De Seruitute, Arene fodienda, Calcis coquande, Creta eximende, quando hæc sint seruitutes prædiales, & quando personales, &c.
2. Creta quid.

3 Calx quid, & ex quibus fiat.

4 Alia seruitutes rusticae, bonae quibus fundus colitur in vicino praedio pascere: fructus in vicinam villam cogere, pedamenta ex vicini agro tollere: terram vel lapidos in fundum vicini iacere, alius tollere: per praetorium vicini transire, &c.

Alia sunt etiam seruitutes pro utilitate praediorum dominantium institutae, arenae fodiendae, & cal. is coquendae in praedio alieno, l. 1. § penultim. de seruitut. rustic. praedior. § inter rusticorum, de seruitut. cretae eximenda, quae constitui possunt iure seruitutis rusticae, in quantum exigit sol. m. utilitas fundi dominantis, puta ad opera fructuum colligendorum causa faciendae, vel ad villulam ea causa aedificandam, & ad familia, non vltra, ad vendendum vel transferendum: Nam si hoc concedatur alia erit seruitus personalis vsus fructus vel vsus, vel ius aliud: veluti si quis figulinas habens, cretae eximenda ius habeat, vel dolia in id facta vendat, quae recte explicat Vlpian. & Paul. in l. ergo, §. l. veluti, §. de seruitut. rustic. praedior. Possunt enim lapidicinae, vel cretae fodinae, & Fornaces calcis proventui esse domino praedii, qui alio iure in alios quam seruitutis transferre potest, ut in l. diuortio, §. si vir in fundo, solus, marimon. Et possunt conducit Salinae, arenae, cretae fodinae, ut metallif. dinae, l. sed & h. 13. de publ. & velli. lib. 39. P. tit. 4. & cororiae, in l. Casar, §. 15. eod.

2 Cretam esse speciem terrae dixit Varro lib. 1. de re rustica, cap. 9. & terram ab admixtis dici aut cretosam, aut glareosam &c. id est, cum creta vel glaream mixtam. Estque creta terra tenax quam vtuntur figuli, quam nonnulli vocant argillam. Colum. lib. 3. de re rustica, cap. 11. A creta insula, quae illa terra abundat, dicitur: quamvis & multa eius terrae sint participes regiones. Vnde & diuersorum colorum adferuntur hodie, picturis & aliis rebus subseruiunt: vt cimolia, sardia, umbrica, laxum argentaria, de quibus & eorum vsu Plinius l. 35. c. 17. & c. 6.

3 Calx fit ex lapidibus in fornace concoctis fit, potissimum ex lapidibus albis non variis nec duris effossis, qui meliores ad id opus, quam ex ripis fluminum collecti, Plin. lib. 36. cap. 23. fit & in India hodie ex ostreis & buccinorum crustaceorum testis, A. mat. Lusit. in comment. in Dioscorid. lib. 5. enarrat. 93. vtriusque modi officinum def. tribit Dioscorides lib. 5. cap. 7. c. 1. §. 1. cap. 133. de calce viva.

4 Neratius fit addit in l. 2. de seruitut. rustic. etiam alias seruitutes rusticas, licet et alius tollere, & officere praedio vicini, vel cloacae licere habere, quia & seruitus, l. 1. §. 1. de cloaca, 7. de seruitut. tit. l. generalis, quid cloaca, in l. 1. §. 1. de cloac. locus concanuis per quem coluitus quaedam sinat, per vicini domum vel praetorium, vel protectam habere. Item l. 3. de seruitut. rustic. posse & ita seruitutes imponi, vt & boues per quos fundus colitur, in vicino agro pascentur: vt fructus in vicini villa cogantur, & actiue habeantur, & vt pedamenta ad vineam ex vicini praedio fumanter item vicino, cuius lapidicinae fundo suo imminuant, posse te concedere, ius ei esse terram in fundum iacere, saxaque imposita habere, & in tuum lapides prouoluantur, ibique positi habeantur, indeve exportentur. Ceterum istae seruitutes particulari non egent enu. leatione, quando iam satis earum substantia & iura possint ex his, quae de vrbans & rusticis aliis diximus, intelligi. Sicuti si lapidicinae in tuo agro sunt, seruitus constituta de illis eximendis habet eandem tractationem: nam sine consuetudine vel seruitute, ius non est inuito praedio domino, cedere, l. venditor, §. 15. §. si constit. commun. praed. o. P.

De Constitutione Seruitutum. Cap. 21.

1 In constitutione seruitutum, res, persona, modus constituendi considerantur, & quomodo ad praedictum habere debet, qui debet, & qui habet seruitutes praediorum: futura seruitus promitti potest, vt in l. 1. §. 1. non dicitur debita, &c.

2 Rebus publicis priuatis non imponitur seruitutem.

3 Rei propriae seruitus imponi potest, non sacrae, non religiose.

4 Persona quae in seruitute acquirenda vel concedenda exiguntur, debent esse domini praediorum.

5 Modi constituendi seruitutes tot, quot acquiruntur vsus fructus: & quomodo lege publica, & priuata, & pactis constituantur, & patientia.

6 Quomodo antiquitate constituantur seruitutes, seu de praescriptione seruitutum.

7 Ex rerum consequentia constitutae seruitutes.

8 Modus utendi seruitute a domino tantum & paciscentibus constitui potest.

9 Seruitutes quaedam praediales reales, ne, nisi ex aequitate, ex tempore, ad tempusve constitutae sustineantur: reales personales quoque iure ipso.

10 Ab uno ex dominis communis rei seruitus quomodo imponi non possit.

Quaedam sunt superioribus seruitutibus communia sunt, ne saepius eadem repetere cogemur, ea in communem quandam tractationem reicienda censui. Proinde de constitutione seruitutum, de hinc de actionibus, quae pro seruitutibus competunt, & postremo de earum extinctione & sine in vniuersum agendum est. Itaque in constituenda seruitute res, personas, & modum constituendi perpendi debere arbitror. Res, in quibus constituitur seruitus & quibus constituitur vel quaeritur considera. Nam sine praedictis seruitutes praediales constitui non possunt. Et nemo potest seruitutem acquirere vel vrbani, vel rustici praedii, nisi qui praedium habet: nec quisquam debere, nisi qui praedium habet, Vlpian. l. 1. §. 1. comm. praedio, l. 8. P. tit. 4. §. ideo de seruit. ap. l. 1. §. 1. atque ideo praedia sequuntur, l. cum fundus, §. 13. commun. praedio. Quamuis qui fundum non habet, promittere possit, l. heredes eius, §. 2. §. an ea fam. erciscun. lib. 10. tit. 2. sed ideo non debet, vt alius sibi acquirat: aliud enim est tradere vel dare, quod traditionibus & patientia fit: aliud obligari ad dandum, in quo consistit obligationum tantum substantia, l. obligationum substantia, de alio. Sic futuro aedificio acquiri vel imponi seruitus potest, l. §. seruitus, §. 2. §. fin. de seruit. vrbani, praedio. Ita & futurae nondum inuentae aquae ducendae seruitus constitui potest, l. Laabeo, §. 10. de seruit. rustic. praed. l. pen. & si seruit. vindi. in P. Verum non sequitur statim deberi, sed solum aedificio facto, vel aqua inuenta. Nec statim, vt seruitus promissa est, fit mea, l. existimo, §. 8. de verbo. obl. §. P. quando rebus non existentibus, quibus vel a quibus deberi potest, fit promissio. Quia ea conditionalis sua natura est, si res sit: & qui debet sub conditione, quamuis ei cui debetur ratione spei creditor sit, l. is cui sub conditione, de alio. P. tamen qui promissit vere debitor non est, quia potest conditio non impleri. Et ideo sub conditione debitum per errorem solum, pendente conditione, repetitur, vt tunc indebitum, l. sub conditione, §. 16. de condic. indeb. lib. 12. P. tit. 6. l. §. acc. §. fin. de pignori. in P. Habemus exemplum valde conueniens in stipulatione dotis causa facta: nam dos ante nuptias male petitur, quasi hoc expressum fuisset, & nuptias non secutis, ipso iure euanescit stipulatio, l. 4. §. huius rei, de pact. lib. 2. P. tit. 1. §. 4. quia ipsa promissio habeat in se conditionem si nuptiae fuerint sequutae, l. plerumque, §. si ante, & l. stipulationem de iur. dot. P. Et ideo non potest dici debitum vere ante conditionem, quia nec agi potest, l. cedere, de verborum significat. §. Deinde fit confidero praedia esse debere priuata: nam publicis imponere non potest priuatis seruitutem, veluti vt ex flumine vel castello publico hauriat, quamuis eius longa possessio aliquo modo sustineatur, l. 2. commun. praedior. tit. 4. lib. 8. Id ipsum, si imposita sit seruitus, ne piscari liceat in mari, cui nulla imponi seruitus potest, l. venditor fundi, §. 14. commun. praedior. in P. Neque fit in re propria quis sibi constituit seruitutem, cum res sua nemini seruiat, l. vti frui, §. si res fructus petat. lib. 7. P. tit. 6. l. in re commun. de seruitut. rustic. praedior. l. cum in fundo, de iur. dot. l. quicquid, §. 11. commun. praedio, vt nec acquirere quis potest alienis aedibus, Vlpian. in l. si quis duas ados, §. 1. commun. praedior. nec per sacrum locum, religiosum, vel sanctum, potest seruitus deberi, l. seruitutes, §. 14. §. si de seruit. tit. generalis, l. si prius, §. 17. §. sed loco, de aq. plu. arden. lib. 39. P. tit. 3. In personis fit consideramus generaliter idoneas ad res suas tractandas, in utraque sua cedenda: vt quemadmodum reliqua bona liberae possunt distrahere & quaerere, sic & in his quaerendis vel amittendis seruitutibus statuamus per eandem libertatem administrationis bonorum propriorum, l. in re mandata, l. manda. l. sed & si lege, §. constituit, de peti. hered. l. 1. de leg. ius. Can. null. n. cum simit. b. Debet igitur esse dominus plene fundi, qui imponit vel qui acquirat seruitutem: siquidem imponi alienis non potest, l. si quis duas, §. 1. commun. praedio. P. vt nec maritus fundo dotali, l. Iulianus, §. 5. & l. §. de fundo dotali, §. 23. P. in §. possit imponere, nec proprietarius fundo vsu fructuario, nec vsu fructuarius, l. sed & si quid, §. 19. §. sed neque seruitutem, de vst. §. quaedam, quis vna, salte vt nocere possint aliis Sic vasallus & emphyteota quidem seruitute feudo ac fundo emphyteotico recte imponitur, & quandiu possidet hoc iure valet, Pet. Iacobus in sua, tract. tit. de alio. in rem pro re emphyteotica, Floria. & P. an. Cast. c. 13. de seruit. in P. §. 13. l. eod. Boer. q. 18. m. 1. at si redit ad dominum feudum, vel res emphyteotica iure domini, plationis vel